

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ลัทธิบริโภคนิยมทำให้มนุษย์มีการเอาใจเอาเปรียบ แ่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันมากขึ้น เพราะต่างคนก็มุ่งจะประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจ ทั้งยังเป็นเหตุ ให้เกิดปัญหาสังคมติดตามมาอีกหลายประการ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การพนัน การละเมิดทางเพศ หรือการลักขโมย การพัฒนาประเทศในลักษณะที่ขาดสมดุลทำให้คนไทยมีปัญหาในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น เรียกได้ว่า “สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังประสบกับภาวะวิกฤตอย่างหนัก” จากสถิติของอาชญากรรมรุนแรง เช่น คดีข่มขืน และข่มขืนฆ่า พบว่า ในช่วงเดือนมกราคม-มิถุนายน 2538 เกิดคดีข่มขืนฆ่า 1 ราย แต่จับคนร้ายไม่ได้ และเกิดคดีข่มขืน 2,009 ราย จับคนร้ายได้ 1,412 ราย จากการสำรวจข้างต้น พบว่าเหยื่อผู้โชคร้ายมีตั้งแต่เด็กเล็กถึงหญิงสูงอายุ สาเหตุเชื่อว่า เป็นเพราะสภาพสังคมที่เสื่อมถอยมีส่วนผลักดันให้เกิดปัญหาข่มขืนได้มาก และปัญหาก็มักจะเกิดในเขตเมืองมากกว่าชนบท (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, อาทิตย์ 21 กรกฎาคม, 2539 : หน้า 17)

ดังนั้น “ถ้าปราศจากศีลธรรมในใจมนุษย์แล้ว การพัฒนาประเทศไปในด้านใดย่อมจะบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ และไปในทางที่ผิดเป้าหมาย ผลที่ได้จะเห็นแต่ความเจริญทางวัตถุ สำคัญยิ่งกว่าความเจริญทางปัญญา และในทางธรรม ตลอดจนความเชื่อในเรื่องต่างๆ เพราะฉะนั้นการขาดศีลธรรม จะทำให้โลกเสื่อมลงในที่สุดก็คงไม่มีใครปฏิเสธ” (ปวย อึ้งภากรณ์, 2530)

การให้ความสำคัญแก่วัตถุมากเกินไป ทำให้คนที่อยู่ในสังคมมีจิตใจที่ห่างเหินจากศีลธรรม และเสื่อมโทรมทางด้านจิตวิญญาณ ทำให้พุทธศาสนาซึ่งเป็นแนวทางด้านธรรมะ ที่จะเป็นเครื่องมือในการเยียวยาความเจ็บป่วยทางจิตใจได้ดีที่สุด ก็มาถูกละทิ้งมากขึ้นเรื่อยๆ โดยหันไปยึดติดแค่ “เปลือก” ของพิธีกรรม เรื่องของอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ มุ่งแสวงหาเครื่องรางของขลัง หรือกราบไหว้ขอโชคลาภจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจอันเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความเจ็บป่วยทางใจไร้ทางออกที่แท้จริงมากขึ้น(อาทิตย์รายสัปดาห์, 2540)

ดังนั้นสื่อนิคยสารทั้งประเภทแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ เพราะคนให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่สังคมมีปัญหาอย่างมากมายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มีนิคยสาร

แนวธรรมและอิทธิปาฏิหาริย์ เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา และคาดว่ามิแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนขึ้นอีกมากในอนาคต เพราะนิตยสารแนวธรรมะและอิทธิปาฏิหาริย์จะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มุ่งเน้นให้ทุกคนได้รับความรู้ และความบันเทิง เป็นข้อคิด ตลอดจนเป็นสื่อที่ให้ความสบายใจ ช่วยปลดปล่อยความทุกข์ และยังจะช่วยเสริมสร้างพลังทางจิตใจให้แก่ทุกคนที่เลื่อมใสและเชื่อในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ ท่ามกลางสังคมที่เต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวายได้ในระดับหนึ่ง ที่ผ่านมานี้จะ สังเกต ได้ว่า นิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ทั้งสองประเภทมีเกิดขึ้นใหม่ทุกปี และในจำนวนดังกล่าวก็มี นิตยสารหลายฉบับที่ไม่สามารถแข่งขันอยู่ในท้องตลาดได้นานนัก และในที่สุดก็ต้องปิดตัวเองลง แต่บางฉบับก็มีอายุนานเป็นสิบปี

นิตยสารมีหลายประเภทแต่อาจสามารถจัดแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ นิตยสารประเภททั่วไป (General Magazines) ซึ่งหมายถึงนิตยสารที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้อ่านทั่วไปสามารถอ่านได้ เนื้อหาจะไม่เน้นเฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ทุกคนสามารถอ่านเนื้อหาเข้าใจได้ โดยไม่ยาก ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือนิตยสารเฉพาะกลุ่ม (Specialized Magazine) ซึ่งหมายถึง นิตยสารที่มุ่งผลิตเพื่อสนองความสนใจเฉพาะกลุ่มผู้อ่านที่สนใจเรื่องนั้นๆ จึงจะซื้ออ่าน (ครุณี ธีรบุญรักษ์, 2530)

สำหรับนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ เป็นนิตยสารทางศาสนาประเภทหนึ่งที่จัดอยู่ในกลุ่มนิตยสารประเภทเฉพาะกลุ่ม โดยเนื้อหาจะเป็นการความรู้ทางด้านศาสนา ธรรมะ วิธีปฏิบัติ ข้อคิดคติสอนใจ เรื่องราวมหัศจรรย์ที่อยู่เหนือธรรมชาติ เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติพระเกจิอาจารย์ รวมทั้งเรื่องของความเชื่อความศรัทธาไว้ในเรื่องต่างๆ เป็นต้น โดยนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์จะมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เผยแพร่และชี้แนวทาง หรือ แนวคิดในหลายแง่มุม ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร ยังไม่เคยมีงานวิจัยชิ้นใดศึกษาเฉพาะเจาะจงลงไป ในรายละเอียดถึงผู้อ่านนิตยสารประเภทนี้ว่ามีพฤติกรรมในการเปิดรับสารอย่างไร ผู้รับสารมีการคาดหวังประโยชน์อย่างไร และมีความพึงพอใจกับเนื้อหาที่ได้รับหรือไม่ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกนิตยสารจำนวน 4 ฉบับ แบ่งเป็นนิตยสารแนวธรรมะ 2 ฉบับ ได้แก่ นิตยสารโลกทิพย์ และ นิตยสารกัลยาณมิตร ส่วนนิตยสารแนวอิทธิปาฏิหาริย์ 2 ฉบับ ได้แก่ นิตยสารศักดิ์สิทธิ์ และนิตยสารโลกลับ เป็นเพราะว่า นิตยสารทั้ง 4 ฉบับนี้มีอายุของนิตยสารมานานเป็น 10 ปีขึ้นไป (ค้นคว้าจากหอสมุดแห่งชาติ) มีจำนวนสมาชิกอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยสูง และขอดำหน่ายอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยสูงกว่าฉบับอื่นๆ (ข้อมูลมาจากองค์กรผู้ผลิตสื่อ นิตยสารและจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กร) ผู้วิจัยจึงสนใจเพื่อศึกษากลุ่มผู้อ่านของนิตยสารทั้ง 4 ฉบับดังกล่าวว่า มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสาร มีการคาดหวังประโยชน์ และมีความพึงพอใจจากนิตยสาร เป็นลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของ คุณลักษณะทางประชากร กับการคาดหวังประโยชน์ ความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสาร และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบของนิตยสาร ของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะ และแนวอิทธิปาฏิหาริย์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร กับการคาดหวังประโยชน์ กับความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสาร และกับความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบของนิตยสาร ของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์

ปัญหาคำวิจัย

1. ผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ ที่มีคุณลักษณะทางประชากร ด้าน เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีการคาดหวังประโยชน์ ความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสาร และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบของนิตยสาร แตกต่างกัน หรือไม่ อย่างไร
2. พฤติกรรมการเปิดรับ ของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ มีความสัมพันธ์กับการคาดหวังประโยชน์ ความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสาร และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบของนิตยสาร หรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ ที่มีคุณลักษณะทางประชากร ด้าน เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีการคาดหวังประโยชน์ แตกต่างกัน
2. ผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ ที่มีคุณลักษณะทางประชากร ด้าน เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ รายได้ต่อเดือน โดยประมาณที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน
3. ผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ ที่มีคุณลักษณะทางประชากร ด้าน เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบของนิตยสาร แตกต่างกัน
4. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ มีความสัมพันธ์กับการคาดหวังประโยชน์

5. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสาร
6. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบของนิตยสาร

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษา โดยเลือกกลุ่มประชากรที่เป็นผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ) เท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าเป็นกลุ่มที่มีโอกาสใกล้ชิดสื่อที่มาจากศูนย์กลางที่ผลิตขึ้นที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด และผู้ส่งสาร มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์การผลิต และมีการปรับปรุงรูปแบบ

เนื้อหาสาระให้ทันสมัย ตลอดจนบุคลากรในการบริหารงานก็มีความสามารถและมีใจรักที่ตรงการจะให้สื่อประเภทนี้ เพื่อผลิตขึ้นมาให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร

นิยามศัพท์

1. นิตยสารแนวธรรมะ หมายถึง นิตยสารที่มีเนื้อหามุ่งเน้นเรื่องราวเป็นการเผยแพร่ธรรมะ โดยการสอดแทรกแนวธรรมะในคอลัมน์ต่างๆ เช่นคอลัมน์ประวัติของเกจิอาจารย์ เรื่องการฝึกวิปัสสนา ธรรมปฏิบัติ การพัฒนาจิต นิยายธรรมะคติธรรม บันเทิงธรรม เรื่องสั้น เรื่องยาว เรื่องจบในเล่ม สัมภาษณ์จากพระผู้ปฏิบัติ เรื่องจากผู้อ่าน สถานที่ปฏิบัติธรรม งานบุญงานกุศล ท้าววัด ปกิณกะสุภาษิต สารคดีธรรม ธรรมะกับเยาวชน ธรรมะกับชีวิต และอื่นๆ ฯลฯ เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นิตยสารโลกทิพย์และนิตยสารกัลยาณมิตร

2. นิตยสารแนวอิทธิปาฏิหาริย์ หมายถึง นิตยสารที่มีเนื้อหามุ่งเน้นเรื่องราวเป็นแนวลึกลับ ความศักดิ์สิทธิ์ โดยการสอดแทรกแนวอิทธิปาฏิหาริย์ในคอลัมน์ เช่นคอลัมน์ประวัติพระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิฤทธิ์ วัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง การรักษาโรคด้วยพลังจิต ประสบการณ์ของบุคคลต่างๆ เรื่องผีผาสนางไม้ พระเครื่อง และอื่นๆ ฯลฯ เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นิตยสารศักดิ์สิทธิ์และนิตยสารโลกลึกลับ

3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับ การใช้เวลาในการเปิดรับจากนิตยสารแนวธรรมะและแนวอิทธิปาฏิหาริย์

4. การคาดหวังในประโยชน์ หมายถึง ระดับของการคาดคะเนของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะ และแนววิถีปฏิบัติที่หวังว่าจะได้รับประโยชน์ในการเปิดรับข่าวสารจากนิตยสารทั้งสองประเภท

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกที่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนววิถีปฏิบัติ จากระดับความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารจากนิตยสาร รวมทั้งระดับความพึงพอใจที่มีต่อรูปเล่มของนิตยสาร

6. ผู้อ่าน หมายถึง ผู้ที่เป็นสมาชิกประจำของนิตยสารธรรมะและแนววิถีปฏิบัติ และเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะ ได้แก่ นิตยสาร โลกทิพย์ นิตยสาร กัลยาณมิตร กลุ่มผู้อ่านนิตยสารแนววิถีปฏิบัติ ได้แก่ นิตยสาร ศักดิ์สิทธิ์ นิตยสาร โลกดีลับ

7. คุณลักษณะทางประชากร หมายถึง องค์ประกอบ ด้าน เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ และรายได้ต่อเดือนของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนววิถีปฏิบัติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัย จะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับ การคาดหวังประโยชน์ ความพึงพอใจในนิตยสารของผู้อ่านนิตยสารแนวธรรมะและแนววิถีปฏิบัติ ซึ่งสามารถนำไปปรับปรุงข้อมูลในเนื้อหาสาระนิตยสารให้ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน
2. เป็นประโยชน์ต่อองค์กรผู้ผลิตนิตยสารในการปรับปรุงและพัฒนา นิตยสารแนวธรรมะและแนววิถีปฏิบัติ ให้ก้าวหน้า ทันสมัยขึ้น ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน
3. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ทำการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางค้นคว้าอ้างอิงในการศึกษาวิจัยในแง่มุมอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป